

capitulum XII

- (1) Flumen est Arar, quod per fines Haeduorum et Sequanorum in Rhodanum influit, *incredibili lenitate* (a), ita ut oculis in utram partem fluat iudicari non possit. Id Helvetii ratibus ac _____ (*=naviculis levibus*) iunctis transibant.

(1a): ablativus _____.

- (2) Ubi per exploratores Caesar certior factus est tres iam partes copiarum Helvetios _____ (*=trans id flumen duxisse*), quartam vero partem _____ (*ultra*) flumen Ararim reliquam esse, de tertia vigilia cum legionibus tribus e castris profectus ad eam partem pervenit quae _____ (*numquam/nondum/iam/necdum*) flumen transierat.

- (3) Eos _____ (*expeditos*; < *impedio*) et _____ (*= non expectantes*; < *opinor*) adgressus magnam partem eorum concidit; reliqui sese fugae mandarunt atque in proximas silvas _____ (*=occultaverunt*; < *do*).

- (4) Is pagus appellabatur Tigurinus; nam omnis civitas Helvetia in quattuor pagos divisa est. Hic pagus unus, cum domo exisset, patrum nostrorum *memoria* (a) L. Cassium consulem interfecerat et eius exercitum sub iugum miserat.

(4a): ablativus _____.

- (5) Ita sive casu sive consilio deorum immortalium quae pars civitatis Helvetiae _____ (*=magnam et notam*; < *signum*) calamitatem populo Romano intulerat, ea princeps poenam persolvit. Qua in re Caesar non solum publicas, sed etiam privatas iniurias _____ (*ulciscor, pf. ind. pass.*), quod eius soceri L. Pisonis avum, L. Pisonem legatum, Tigurini eodem proelio quo Cassium interfecerant.